

НАПРЯМ 3. ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ

Голуб О. І.,

студентка II курсу

Київського національного університету технологій та дизайну

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В РОБОТАХ П. МОГИЛИ

Соціальне становище українського суспільства в XIV – XVII ст. було досить важким та поглиблювалося релігійними чварами, спричиненими розколом церкви після Берестейської унії. Українське суспільство поділилося на дві частини: прихильників греко-католицької віри та прихильників православ'я. Відбувається активний розвиток полемічної літератури, яка торкалася всіх граней життя суспільства, відображала його настрої, а найголовніше – відтворювала всі соціальні проблеми XIV – XVII ст.

Починають з'являтися видатні постаті філософів, культурних та релігійних діячів, що займалися не лише просвітницькою діяльністю, полемікою, а й культурою та духовним розвитком українського народу. Саме таким постає перед нами Петро Могила, український політичний, церковний і освітній діяч, митрополит Київський, Галицький і всієї Русі, екзарх Константинопольського патріарха та архімандрит Києво-Печерського монастиря. З його іменем пов'язаний розвиток вищої та середньої освіти в Україні. Петро Могила дбав про розвиток Києво-Печерської друкарні, сприяв письменникам і художникам. Вважав за необхідне вивчати, осмислювати й засвоювати здобутки західноєвропейської науки та філософії на основі греко-слов'янської культури з метою її збагачення і розвитку.

Проблеми, що піднімаються П.Могилою у його творах, є актуальними й для сучасного українського суспільства.

Його хвилювало бездержавне та залежне становище українського народу. У своїх працях він розглядав особливості, на

яких повинно базуватися суспільство для подальшого розвитку нації. Так, у «Требнику» П. Могила проповідує любов, «любов до Бога і ближнього», толерантність, оскільки переконаний, що саме ці принципи стануть засадами, на яких повинно базуватися суспільство, щоб досягти найвищої мети – створення держави для «суспільного блага».

Влада розглядалася П.Могилою як така, що йде від Бога: «... маємо ... духовну владу, від Христа Бога дану, що зв'яже й розв'яже...» [1, с. 199].

Піднесення народу, на думку П.Могили, неможливе без еліти, політичної, церковної та культурної. Але вона повинна бути мудрою, владною, завзятою, мати силу і вміння виражати й захищати інтереси власного народу.

Значну увагу у своїх творах П.Могила приділяє також проблемі шлюбу та сімейного життя, оскільки вважає, що вона має великий вплив на соціально-побутове життя українського народу та є однією з провідних соціальних проблем. В одному із розділів «Требника», в «Передмові до шлюбу», релігійний діяч визначає шлюб, як: «стан подружнього життя самим Богом вседержителем винайдений у місцях райських, а не десь – інде...» [2, с. 299]. Мислитель вказує на причини укладення шлюбу і вважає, що шлюб запобігає розпусті, сприяє народженню дітей, тобто є чинником стабільності та розвитку суспільства.

Аналізуючи соціальні проблеми сучасної йому доби, коли суспільство переживало епоху релігійних суперечок, «політичного, станового, національного протиборства» [3, с. 19], Петро Могила виступає як ідеолог компромісу, як прибічник злагоди, єдності усіх станів, етнічних угруповань і конфесій в Україні.

Церква у творах П.Могили є формою інституціоналізації духовності, засобом згуртування людей у національні спільноти. Він виступає за духовне об'єднання й національно-політичне відродження українського народу, за українізацію богослужіння. І в «Требнику», і в «Літосі» наголошується, що церква не може існувати поза традиціями й звичаями того чи іншого народу.

Православна церква кожного народу в межах наданих їй прав і юрисдикції може розв'язувати всі питання власного життя, не нав'язуючи свого теоретичного бачення догматів чи обрядової

практики іншим. Звичайно, це не виключає консультацій між ними і спільних дій. Загалом у Могили помітна тенденція до автономності, помістності церков. Тому він прагне упорядкувати й уніфікувати чини лише руської (української) церкви, виявляючи терпимість до особливостей богослужб інших православних церков, не підносячи обряд до догмату.

Праця П.Могили «Євангеліє учительное» наголошує, що вчення про милосердя та добрі справи допоможе не лише у подоланні релігійних міжусобиць, а й у припиненні розбрату та примиренні українського народу.

Аналіз релігійних та полемічних праць П. Могили, зіставлення та порівняння поглядів науковців на творчість мислителя та її значення, дослідження історичних джерел дозволяють зробити висновок про те, що він не тільки аналізував та розглядав причини виникнення соціальних та інших проблем, а й намагався вирішити їх. Для цього він не просто давав настанови та поради, а й впливав на суспільство завдяки своїй діяльності.

Список використаних джерел:

1. Політологія. Навчально методичний комплекс: Підручник. *Могила П. Казання про владу* / За ред. Кирилюка Ф. М: Вид. 2-ге, перероб. та доп. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. С. 199–200.

2. Нічик В. М. Петро Могила в духовній історії України. *Додатки: уривки з «Требника» Петра Могили (переклад сучасною українською мовою О. В. Логвиненка). Передмова до шлюбу* / За ред. Л. Я. Ловкая. Київ: Український Центр духовної культури, 1997. С. 298–311.

3. Нічик В.М. Петро Могила в духовній історії України / За ред. Л. Я. Ловкая. Київ: Український Центр духовної культури, 1997. 328 с.

4. Погорецький В. А. Українська духовна культура і Петро Могила: монографія / В. А. Погорецький. Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. 159 с.